

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Навчальний рік 2023-2024

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти **Заочна**
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань **23 «Соціальна робота»**
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність **231 «Соціальна робота»**
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс **2-й**

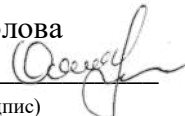
Силабус освітнього компоненту розглянуто на засіданні кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Схвалено методичною комісією ХНМУ з проблем громадського здоров'я

Протокол від.
“29” червня 2022 року № 14

Протокол від.
“30” червня 2022 року № 10

Завідувач кафедри

проф. В.А. Огнєв
(підпис) (прізвище та ініціали)

Голова

проф. В.А. Огнєв
(підпис) (прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Огнєв Віктор Андрійович - завідувач кафедри, д.мед.н., професор,
2. Мякина Олександр Володимирович - доцент кафедри, к.мед.н, доцент,

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Огнєв Віктор Андрійович , д. мед. н., професор, завідувач кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я;
Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)	Громадське здоров'я, Основи громадського здоров'я, Доказова медицина з основами сучасної епідеміології, Біостатистика, Організація медико-соціального наукового дослідження, Комунікація в сфері охорони здоров'я Сайт університету: http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=232%3A2011-05-19-08-08-34&catid=7%3A2011-05-05-09-09-08&Itemid=27&lang=uk АСУ: http://31.128.79.157:8080/profile Moodle: http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4918 ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7319-1424 Scopus: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208735130
Контактний телефон	+38-099-95-47-120, 057-707-73-20
Корпоративна пошта викладача	va.ohniev@knmu.edu.ua
Консультації	понеділок 15.30-17.00
Локація (очні)	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Пересипкіна Тетяна Валентинівна , професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я, д.мед.н., професор
Контактний тел.	057-707-73-20
E-mail:	tv.peresypkina@knmu.edu.ua
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	вівторок 15.30-17.00
Локація	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Мякіна Олександр Володимирович , доцент кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я;
Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше)	Громадське здоров'я, Основи громадського здоров'я, Доказова медицина з основами сучасної епідеміології, Біостатистика. Методологія наукової роботи. Діловодство. Соціальна робота. Історія медицини. Сайт університету: http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=232%3A2011-05-19-08-08-34&catid=7%3A2011-05-05-09-09-08&Itemid=27&lang=uk АСУ: http://31.128.79.157:8080/profile Moodle: http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=9486
Контактний телефон	+38-096-30-50-992, 057-707-73-88
Корпоративна пошта викладача	ov.miakina@knmu.edu.ua

Консультації	вівторок 15.30-17.00
Локація (очні)	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Медико-соціальні основи здоров'я» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Соціальна робота» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 231 «Соціальна робота».

Опис освітнього компоненту (анотація).

Освітній компонент «Медико-соціальні основи здоров'я» включає в себе інформацію щодо предмету та його загальних принципів; професійної ролі соціального працівника; проблем соціального захисту людини; медико-соціальних наслідків й запобігань хворобам; основ фізичного здоров'я людини; поняття про психосоматичні недоліки здоров'я; проблем різних залежностей людини; особливостей соціальної підтримки дітей та молоді; медико-соціального забезпечення людей літнього віку; ролі родини у вирішенні проблем здоров'я; ролі засобів масової інформації у формуванні здорового способу життя та видів, завдань профілактики.

Предметом вивчення освітнього компоненту є основи соціальної медицини, організації та управління охороною здоров'я, основні питання громадського здоров'я.

В процесі вивчення освітнього компоненту здобувачі мають вивчити основні теоретичні поняття та підходи до проведення занять.

Міждисциплінарні зв'язки: предмет «Медико-соціальні основи здоров'я» займає важливе місце в програмі підготовки бакалаврів та інтегрується з іншими освітніми компонентами: «Система організації соціальних служб», «Основи медичних знань», «Ведення професійних документів», «Соціальна робота» з різними групами клієнтів, етика соціальної роботи, соціально-педагогічний патронаж, основи екології, анатомія людини, формування здорового способу життя, основи охорони праці та інші.

Навчальна дисципліна належить до обов'язкових.

Пререквізити: вивчення дисципліни «Медико-соціальні основи здоров'я» ґрунтується на володінні необхідних знань з основ функціонування та основних патологічних порушень організму дорослої людини та дитячого організму; невідкладних станів, причин їхнього виникнення, основних ознак, наслідків, що становлять небезпеку для життя; дослідження аналізу та оцінки показників здоров'я населення, організації ресурсного забезпечення та діяльності системи охорони здоров'я, розробки с позицій доказової медицини, рекомендацій щодо попередження та усунення шкідливого впливу факторів і вдосконалення організації медичної допомоги населенню та системи громадського здоров'я.

Постреквізити: отримати знання, навички та придбати компетенції, вміти оцінювати та визначати нормальні, фізіологічні процеси життєдіяльності організму; визначати основні патологічні порушення, що виникають внаслідок впливу зовнішнього та внутрішнього середовища; основні фактори ризику виникнення патологічних станів організму; формувати та користуватися основними гігієнічними навичками ; формувати здоровий спосіб життя;

сприяти розвитку соціальних програм, стану здоров'я населення, а також розробляти і впроваджувати профілактичні заходи спрямовані на збереження здоров'я і соціальне благополуччя населення.

1. Мета та завдання освітнього компоненту

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту «Медико-соціальні основи здоров'я» є: ознайомити здобувачів із сучасними теоретичними положеннями та практичними програмами в галузі валеології, соціальної медицини та гігієни, соціально-гігієнічними проблемами порушень здоров'я, системою управління охороною здоров'я, основними напрямками організації медичної допомоги населенню.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є: формування уявлень про місце біологічних, психологічних і медико-соціальних наук в структурі загальних знань про людину;

- формування основних понять та категорій соціальної медицини й медико-соціальних основ здоров'я;
  - зміцнення і розвиток уявлень про здоров'я людини, його види;
  - формування уявлень про здоров'я як результат соціальної адаптації людини, здоровий спосіб життя, шляхи і засоби підтримки і зміцнення високої працездатності людини;
  - засвоєння матеріалу про хворобу, хворобливі стани, причини їх виникнення, основні механізми розвитку, прояви і можливі наслідки захворювань;
  - засвоєння проявів соціальних небезпек і шляхів їх подолання в сучасному суспільстві.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи здобувачі набувають уміння та навички:

- використовують різні спеціальні технічні засоби, які допомагають людям з певними проблемами та вадами в їх пізнавальній діяльності та встановленні контакту з оточуючим світом;
- визначають ефективні шляхи та засоби профілактики вад;
- виявляють особливості та шляхи покращення життя та діяльності людей з вадами в соціальному оточенні (сім'ї, трудових та навчальних колективах).

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент.

Згідно з вимогами стандарту та освітньо-професійної програми освітній компонент забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

інтегральні:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі соціальної роботи та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації

- Здатність до планування, організації та управління
  - Здатність до пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та проведення досліджень на відповідному рівні
  - Навички міжособистісної взаємодії
  - Здатність навчатись та навчати
  - Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
  - Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
  - Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- спеціальні (фахові, предметні):**
- Вміння оцінювати організацію та якість надання різних видів медичної допомоги та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення
  - Вміння застосовувати теоретичні знання та практичні уміння при організації управління в структурних підрозділах

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **соціальних навичок (Soft skills):**

- **Соціальні навички**
- **Лідерські якості**
- **Способи мислення.**

Навчання за ОП дозволяє здобути соціальні навички як через фахові освітні компоненти, які містять в собі соціальні елементи для роботи за напрямом громадське здоров'я, блоку вибіркових дисциплін (які сприяють розвинення та вдосконалення способів мислення, професійних, світоглядних, громадських якостей, морально-етичних цінностей), так і через проходження виробничої (управлінської) практики, під час якої здобувачі освіти навчаються демонструвати толерантність, емпатію, вміння налагоджувати співробітництво з пацієнтом/клієнтом, колегами, проявляти лідерські якості, працювати в критичних умовах та логічно і системно мислити.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика освітнього компоненту	
			Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань: 23 «Соціальна робота» (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 231 «Соціальна робота» (шифр і назва)	Рік підготовки:	
			2-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних –8 самостійної роботи здобувача вищої освіти – 82	Освітній ступінь: перший (бакалаврський) ОПП: «Соціальна робота»	Семестр	
			3-й
		Лекції	
		- год.	- 2 год.
		Практичні, семінарські	
		год.	6 год.
		Самостійна робота	
		год.	82 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: . залік			

2.1. Опис освітнього компоненту.

2.2.1. Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Вид лекції
1	Основні поняття та категорії соціальної медицини й медико-соціальних основ здоров'я. Медико-соціальна робота: предмет, загальні принципи	2	Лекція-візуалізація
	Всього годин	2	

2.2.3. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Здоров'я та його складові. Фізичне здоров'я людини	2	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль: залік,
2	Проблеми залежностей у сучасному	2	Презентація,	ПК: Усне,

	суспільстві		бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль:залік,
3	Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку та роль соціальних працівників у наданні медичної допомоги людям похилого віку	2	Презентація, бесіда, розповідь-пояснення, ділова гра, моделювання процесів, кейс-метод	ПК: Усне, письмове опитування, тестовий контроль, індивідуальні завдання Підсумковий контроль:залік,
Всього годин		6		

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Медико-соціальна робота: предмет, загальні принципи	14	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
2	Соціальна медицина та проблеми соціального захисту людини з вадами здоров'я	6	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
3	Цивілізація, екологія й здоров'я – медико-соціальні наслідки й запобігання	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.

				Підсумковий контроль:залік,
4	Фізичне здоров'я людини	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
5	Психосоматичне здоров'я населення	10	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
6	Проблеми залежностей у сучасному суспільстві	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
7	Особливості соціальної підтримки дітей та молоді	6	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік,
8	Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль.

				Підсумковий контроль:залік
9	Родина, її роль у вирішенні соціальних проблем здоров'я	6	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік
10	Здоровий спосіб життя в місті та селі. Роль засобів масової інформації у формуванні ЗСЖ	20	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік
11	Профілактика. Види, завдання та напрямки профілактики	4	Презентація	Поточний контроль: Усне, письмове опитування, тестовий контроль. Підсумковий контроль:залік
	Всього годин	82		

Методи навчання:

1. Словесні методи: бесіда, розповідь, пояснення, робота з літературою.
2. Наочні методи: ілюстрування, демонстрування, спостереження.
3. Практичні методи: ситуаційні задачі, самостійна робота, пошуково-дослідницька робота.
4. Інтерактивні методи: дискусія, робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод, ділова гра.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ №181 від 21.08.2021.

Поточна навчальна діяльність здобувачів вищої освіти контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння здобувачами вищої освіти кожної теми освітнього компоненту та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ЗНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті», затвердженій наказом ХНМУ № 181 від 21.08.2021.

Підсумковий бал за ЗНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми. Відповідно до вказаної Інструкції, перерахунок середньої оцінки за загальну навчальну діяльність (ЗНД) у багатобальну шкалу, для освітніх компонентів, що завершуються диференційованим заліком проводиться відповідно до таблиці 1.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для освітніх компонентів, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150		
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149	Менше 3	Недостатньо
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Проведення та оцінювання підсумкового заняття.

Підсумкове заняття (ПЗ) проводиться за розкладом, під час останнього заняття. Підсумкове заняття передбачає тестові завдання, які виносяться на ПЗ і повинні бути розглянуті в повному обсязі на практичних заняттях з роз'ясненням їх навчальної сутності, тощо.

Оцінювання освоєння практичних навичок, наведені у таблиці 2 «Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з освітнього компоненту», зокрема оцінювання практичних навичок, що додаються.

Таблиця 2

**Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності
здобувачів освіти з освітнього компоненту**

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно»	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і

з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
---	---

Таблиця 3

Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з освітнього компоненту виставляється лише здобувачам, яким зараховані усі заняття включаючи підсумкове заняття.

3.2. Питання до заліку:

1. Основні поняття та категорії соціальної медицини й медико-соціальних основ здоров'я.
2. Медико-соціальна робота: предмет, загальні принципи.
3. Здоров'я та його складові. Фізичне здоров'я людини.
4. Соціальні проблеми здоров'я в загальній декларації прав людини. Здоров'я для всіх у XXI ст. — політика ВООЗ.
5. Соціальна медицина та проблема соціального захисту людини з вадами здоров'я.
6. Особливості соціальної підтримки дітей та молоді з обмеженими функціональними можливостями.
7. Цивілізація, екологія й здоров'я — медико-соціальні наслідки й запобігання.
8. Психічне здоров'я населення.
9. Вчення про стрес. Стрес як головний соціальний чинник захворювань в XXI столітті
10. Психосоматичне здоров'я населення.
11. Проблема залежностей в сучасному суспільстві.
12. Здоровий спосіб життя в місті та селі. Роль ЗМІ у формуванні ЗСЖ.
13. Родина, її роль в вирішенні медико-соціальних проблем здоров'я.
14. Медико-соціальні аспекти здоров'я в законодавстві України

3.3. Контрольні питання:

1. Назвіть основні поняття та категорії соціальної медицини й медико-соціальних основ здоров'я.
2. Що таке «медико-соціальна робота» як предмет? Назвіть її загальні принципи.
3. Дайте характеристику «здоров'я» та його складовим.
4. Що таке фізичне здоров'я людини?
5. Охарактеризуйте соціальні проблеми здоров'я в загальній декларації прав людини. Здоров'я для всіх у XXI ст. — політика ВООЗ.
6. Дайте загальну характеристику соціальній медицині та проблемам соціального захисту людини з вадами здоров'я.
7. Які особливості соціальної підтримки дітей та молоді з обмеженими функціональними можливостями?
8. Цивілізація, екологія й здоров'я — медико-соціальні наслідки й запобігання.
9. Що таке психічне здоров'я населення та його наслідки в Україні?
10. Дайте визначення стресу. Вчення про стрес. Стрес як головний соціальний чинник захворювань в XXI столітті.
11. Дайте характеристику психосоматичному здоров'ю населення.
12. Перерахуйте проблеми залежностей в сучасному суспільстві у світі та на Україні.
13. Що таке «здоровий спосіб життя»? Яка роль ЗМІ у формуванні ЗСЖ?
14. Дайте визначення «родині», її роль в вирішенні медико-соціальних проблем здоров'я.
15. Як вирішуються проблеми медико-соціального здоров'я в законодавстві України?

3.4.Індивідуальні завдання:

Індивідуальна робота здобувачів під керівництвом викладача з освітнього компоненту «Медико-соціальні основи здоров'я» проводиться протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел та інтернет-ресурсів, рекомендованих для опанування тем та вирішення навчальних завдань, підготовки доповідей або есе за ними; виконання ситуаційних завдань і практичних вправ з різних тем освітнього компоненту, виконання завдань (аналітичних, пошукових).

Здобувачі заочної форми навчання повинні виконати індивідуальне завдання і надіслати його на перевірку викладачеві (на e-mail) не пізніше, ніж за 5 днів до початку навчальної сесії. Виконання роботи передбачає пошук і опрацювання студентом теоретичного та аналітичного матеріалу з питань вивчення і систематизацію, здійснення узагальнень та формулювання обґрунтованих висновків.

Завдання для індивідуальної творчої роботи обирається здобувачом із запропонованого викладачем переліку. Також може бути самостійно запропонована тема, відповідно до його/її наукових чи навчальних інтересів. Така тема має бути обов'язково узгоджена з викладачем.

Критерії оцінювання індивідуального завдання.

Робота має в повному обсязі розкривати зміст обраної теми, бути структурована та містити перелік використаних літературних джерел, оформлений відповідно до існуючих вимог. Презентація повинна мати обсяг 10-20 слайдів, бути належним чином оформлена (відповідно до загальноприйнятих вимог до оформлення наукових та навчальних презентацій). Робота має бути подана на перевірку у визначені строки. При виконанні і захисті роботи обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності.

Невідповідність змісту, занадто великий або малий обсяг роботи, невідповідність формальним вимогам до оформлення, відсутність переліку використаних джерел або його неправильне оформлення, недотримання вимог академічної доброчесності, недостатня структурованість роботи, невчасне подання роботи на перевірку, невпевнений захист роботи є підставами для зниження оцінки або ж повернення роботи на доопрацювання.

Пропоновані теми індивідуальних творчих завдань:

1. Стратегія ВООЗ «Здоров'я - 2020» як засіб прискорення прогресу в досягненні максимального потенціалу у сфері профілактики.
2. Здоров'я та хвороба – основні категорії наукового пізнання в медицині. Їх соціальна суть.
3. Третій стан (передхвороба) у логіко-діалектичному розгляді, як єдність протилежності здоров'я і хвороби.
4. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх в будь-якому віці.
5. Основні завдання служби охорони здоров'я щодо політики і стратегії ВООЗ з питань профілактики захворювань.
6. Формування здорового способу життя як сучасна стратегія протидії соціально небезпечним хворобам серед дітей та молоді.
7. Суб'єкти спільної діяльності та цільові групи з формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді.
8. Вплив способу життя, екологічних та генетичних факторів на якість і тривалість життя людини.
9. Сучасні підходи до розуміння сутності здоров'я людини та суміжних з ним понять.
10. Застосування в системі розвитку громадського здоров'я принципу міжсекторальної взаємодії як основного елементу формування індивідуального і суспільного здоров'я.
11. Механізми молодіжної політики на національному, регіональному та місцевому рівнях в умовах формування здорового способу життя.
12. Стан здоров'я та спосіб життя української молоді.
13. Фактори ризику та захисні фактори різних сфер життєдіяльності, що впливають на здоров'я та спосіб життя молоді.
14. Основні форми та методи пропаганди здорового способу життя.

15. Популяризація здоров'я молоді засобами рекламно-інформаційних технологій.
16. Рекламно-інформаційні технології як один із провідних факторів формування суспільної свідомості та суспільної поведінки.
17. Сучасна характеристика інфекційної захворюваності населення України: основні тенденції та проблеми. ВІЛ і СНІД в Україні. Сучасна ситуація, шляхи подолання проблем.
18. Аналіз динаміки захворюваності на туберкульоз населення в Україні: основні тенденції та проблеми.
19. Сучасна характеристика захворюваності населення України на хвороби системи кровообігу: причини та наслідки сучасних тенденцій.
20. Сучасна характеристика захворюваності населення України на злоякісні новоутворення: причини та наслідки сучасних тенденцій.
21. Вживання тютюну, алкоголю та наркотиків – соціальна та медична проблема суспільства: ситуація в Україні та шляхи її вирішення.
22. Аналіз динаміки захворюваності населення на цукровий діабет в Україні: основні тенденції та проблеми.
23. Аналіз динаміки показників травматизму в Україні та країнах світу. Особливості та види травматизація дитячого та дорослого населення.
24. Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я.
25. Характеристика способу життя людини та його складових. Вплив способу життя, поведінкових чинників ризику на здоров'я населення України.
26. Характеристика стану довкілля та його складових. Вплив чинників довкілля на здоров'я населення України. Екологічне громадське здоров'я.
27. Промоція здоров'я. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики.
28. 7 квітня – Всесвітній день здоров'я: гасло поточного року, заходи, що проводяться на відзначення Всесвітнього дня здоров'я в світі та Україні.

3.5. Правила оскарження оцінки

В Положенні про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету (далі – Положення) термін апеляція вживається в значенні:

Апеляція – оскарження здобувачами освіти результатів підсумкового контролю.

Апеляція результатів підсумкового контролю знань здобувачів освіти є складовою організаційного забезпечення освітнього процесу.

Розгляд апеляції проводиться з метою вивчення об'єктивності виставленої оцінки. Головне завдання апеляційної процедури – подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань здобувачів освіти, уникнення непорозумінь та спірних ситуацій, створення сприйнятливих умов для розвитку та реального забезпечення законних прав і інтересів осіб, які навчаються.

Положення регламентує порядок створення апеляційної комісії, визначає принципи її роботи, процедуру апеляції.

Апеляційна комісія працює на засадах демократичності, створення найсприятливіших умов для розвитку та реального забезпечення прозорості, об'єктивності та відкритості відповідно до законодавства України.

Здобувачі вищої освіти мають право подавати апеляцію на отриману підсумкову оцінку, що виставлена з освітнього компоненту.

Незадовільні оцінки, отримані здобувачем освіти у разі відсутності на підсумковому контролі без поважної причини (відповідно до встановленого в університеті порядку), оскарженню не підлягають.

Спірні питання стосовно оцінок, отриманих при складанні атестації, розглядаються екзаменаційною комісією.

Порядок створення та склад апеляційної комісії

Апеляційна комісія створюється для вирішення спірних питань, які виникли під час здійснення підсумкового контролю, і розгляду апеляції здобувачів освіти ХНМУ.

Апеляційна комісія створюється за наказом ректора ХНМУ, у разі надходження письмової заяви від здобувача освіти щодо оскарження результатів підсумкового контролю.

За дорученням ректора керівник відповідного деканату, інституту, завідувач аспірантури, докторантури і клінічної ординатури готує проект наказу про створення апеляційної комісії, в проекті визначається голова комісії, заступник голови комісії, члени комісії, секретар комісії.

До складу апеляційної комісії входить проректор з наукової або науково-педагогічної роботи, директор навчально-наукового інституту якості освіти, начальник навчально-методичного відділу, керівник відповідного деканату, інституту, завідувач аспірантури, докторантури і клінічної ординатури, гарант освітньої програми, науково-педагогічні працівники, які задіяні в реалізації відповідної освітньої програми (в т.ч. ті що викладають освітній компонент оцінка з якої є спірною, але не проводили підсумковий контроль у даного здобувача), представники студентського самоврядування. Склад апеляційної комісії не менше 5 осіб.

Голова апеляційної комісії несе персональну відповідальність за організацію роботи апеляційної комісії, своєчасний та об'єктивний розгляд апеляційних заяв здобувачів освіти щодо результатів підсумкового контролю, ведення справи, дотримання встановленого порядку документообігу.

Засідання апеляційної комісії вважається правомочним, якщо на ньому присутні не менше двох третин її складу.

Кожне засідання апеляційної комісії протоколюється. Протокол засідання скріплюється підписами голови і членів апеляційної комісії, які були присутні на цьому засіданні. Відповідальність за ведення протоколу засідання апеляційної комісії покладається на секретаря комісії (Зразок Протоколу засідання апеляційної комісії наведено у додатку 1 до цього Положення)

Робота науково-педагогічних працівників в апеляційній комісії виконується в рамках організаційної роботи та включається до відповідного розділу індивідуального плану.

Порядок подання заяви про апеляцію

До початку проведення підсумкового контролю керівник відповідного деканату, інституту, завідувач аспірантури, докторантури і клінічної ординатури доводить до відома здобувачів освіти зміст цього Положення.

Подання заяви про апеляцію (далі – заява) здійснюється здобувачем освіти особисто у письмовій формі не пізніше наступного дня після оголошення результатів складання підсумкового контролю. (Зразок заяви про апеляцію наведено у додатку 2 до цього Положення).

Здобувач освіти подає заяву до відповідного деканату, інституту, відділу аспірантури, докторантури і клінічної ординатури на якому він навчається. Керівник даного підрозділу реєструє заяву у навчально-методичному відділі та надає здобувачу освіти дату і місце засідання апеляційної комісії.

Якщо здобувач освіти, який оскаржує результати підсумкового контролю, бажає додати до заяви додаткові документи, то він повинен це зробити під час подання заяви (письмової роботи додатково не надаються).

Заява повинна бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше двох наступних робочих днів після її подання.

Заява, подана не в установлені терміни, розгляду не підлягає.

Заява реєструється в Журналі реєстрації заяв, який зберігається у навчально-методичному відділі.

Копія зареєстрованої заяви та витяги з наказу про створення апеляційної комісії і протоколу її засідання додаються до особової справи здобувача освіти.

Порядок розгляду заяви

Заяви розглядаються під час засідання апеляційної комісії. На одному засіданні апеляційної комісії може розглядатись декілька заяв.

Здобувач освіти, який подав заяву, має право бути присутнім на усіх засіданнях апеляційної комісії при розгляді його заяви. У випадку його відсутності секретарем комісії у протоколі засідання повинен бути зроблений відповідний запис.

Для розгляду заяви, керівником відповідного деканату, інституту, завідувачем аспірантури, докторантури і клінічної ординатури до апеляційної комісії подаються оригінали письмових робіт здобувача освіти з підсумкового контролю, роздрукований варіант комп'ютерного тестування, журнали обліку роботи академічною групою тощо.

При розгляді заяви щодо підсумкового контролю, який проводився у письмовій формі, повторне чи додаткове опитування здобувача освіти апеляційною комісією заборонено. Апеляційна комісія розглядає та аналізує письмову роботу керуючись критеріями оцінювання відповідного освітнього компоненту.

При розгляді заяви щодо підсумкового контролю, який проводився в усній формі здобувачу освіти, за рішенням апеляційної комісії, може бути надана можливість повторно скласти підсумковий контроль під час засідання апеляційної комісії за новим білетом, з комплекту білетів з освітнього компоненту. Для об'єктивності та прозорості білет, за яким здобувач освіти вперше складав підсумковий контроль, вилучається з комплекту.

Рішення апеляційної комісії приймаються більшістю голосів від загального складу комісії. У разі рівної кількості голосів «за» та «проти» приймається рішення, яке підтримав голова комісії.

Результатом розгляду заяви є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень:

- попереднє оцінювання знань здобувача освіти на підсумковому контролі відповідає рівню якості його знань з даного освітнього компоненту і не змінюється;

- попереднє оцінювання знань здобувача освіти на підсумковому контролі не відповідає рівню якості його знань з даного освітнього компоненту і заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до діючої в ХНМУ шкали оцінювання результатів підсумкового контролю), але не нижчої за отриману на підсумковому контролі, за яким подана заява.

Якщо в результаті розгляду заяви апеляційна комісія приймає рішення про зміну попередніх результатів підсумкового контролю, нова оцінка знань здобувача освіти виставляється відповідно до шкали оцінювання результатів підсумкового контролю ХНМУ спочатку в протоколі засідання апеляційної комісії, а потім змінюється коректурним способом - в письмовій роботі, у відомості успішності та заліковій книжці (індивідуальному навчальному плані) здобувача освіти).

При цьому здійснюється запис: "Оцінка змінена на підставі рішення апеляційної комісії від ___ (дата), протокол № ___", голова апеляційної комісії (підпис).

Рішення апеляційної комісії заноситься до Журналу реєстрації заяв.

Після закінчення засідання апеляційної комісії протокол засідання підписується всіма членами апеляційної комісії.

Результати апеляції оголошуються здобувачу освіти відразу після закінчення розгляду його заяви. Здобувач освіти особисто робить запис у протоколі засідання апеляційної комісії про отримання результатів розгляду його заяви.

Рішення апеляційної комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Документи стосовно роботи апеляційної комісії:

- апеляційні заяви щодо результатів підсумкового оцінювання;
- Журнал реєстрації апеляцій;
- протоколи засідань апеляційної комісії, зберігаються у навчально-методичному відділі згідно з нормативами документообігу ХНМУ.

Прикінцеві положення

Всі зміни та доповнення до даного Положення вносяться шляхом видання наказу ректора університету про внесення відповідних змін та доповнень або розробку нової редакції Положення.

Дати затвердження в установленому порядку нової редакції “Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету”, дане Положення втрачає чинність.

4. ПОЛІТИКА освітнього компоненту.

Політика освітнього компоненту полягає у дотриманні Етичного Кодексу, укладеного університетською спільнотою, в якому визначено основні моральні принципи (Кодекс корпоративної етики ХНМУ представлений на сайті <http://knmu.edu.ua>)

Відповідно до діючої «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу» здобувачі вищої освіти мають отримати оцінку за кожною темою освітнього компоненту. Якщо здобувач пропустив навчальне заняття він має його відпрацювати відповідно до «Положення про порядок відпрацювання здобувачами вищої освіти Харківського національного медичного університету навчальних занять». Відпрацювання проводяться щоденно черговому викладачу кафедри.

У разі, якщо здобувач не здав вчасно індивідуальне завдання з поважної причини, необхідно повідомити викладача про таку ситуацію та встановити новий строк здачі. Якщо здобувач не встигає з виконанням індивідуального завдання він може попросити у викладача відкладення терміну з обґрунтуванням причини невчасного виконання (викладач вирішує в кожній конкретній ситуації чи є сенс продовження строку виконання і на який термін).

У разі невиконання завдань під час навчальних занять, чи невиконання частини такого заняття викладач виставляє незадовільну оцінку, яку здобувач має перескласти викладачеві у вільний час викладача і здобувача, який слід попередньо призначити.

Під час лекційного заняття здобувачам вищої освіти рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші.

Під час практичних занять очікується достатній рівень підготовленості здобувачів до них та активна участь в роботі і виконанні поставлених викладачем завдань. Зокрема, очікується активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час занять важливі:

- повага до колег, ввічливість та вихованість,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливості та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента /-ки),

- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,

- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,

- обов'язкове знайомство з першоджерелами, підготовленість до заняття.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у різноманітних науково-комунікативних заходах з предметного профілю.

Успішне проходження курсу вимагає дотримання академічної доброчесності, знання та вміння використовувати при підготовці до занять та виконанні завдань Положення про порядок перевірки у Харківському національному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.

1. Загальні положення

Кодекс академічної доброчесності Харківського національного медичного університету (далі – Університет) розроблено з метою підтримки ідеї доброчесності та гідних взаємин між учасниками академічного процесу; пропагування важливості академічної доброчесності; вирішених питань щодо підняття якості вищої освіти; сприяння розвитку позитивної репутації; підвищення рейтингу викладачів та конкурентоспроможності випускників університету; розвитку навичок добросовісної та коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб; активізації самостійності та індивідуальності при створенні власних творів, а також підвищення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Основними завданнями впровадження політики академічної доброчесності в Університеті є: попередження та усунення випадків академічного шахрайства серед студентів та викладачів Університету, виховання негативного відношення до плагіату, проведення постійної цілеспрямованої роботи щодо розвитку у здобувачів освіти академічної доброчесності.

Даним Кодексом встановлено принципи академічної доброчесності в освітньому процесі, права та обов'язки учасників академічного процесу, види порушень академічної доброчесності та порядок їх усунення.

Викладачі, дослідники і студенти, які виявляють прагнення до академічної доброчесності повинні стати зразком для наслідування й підвищувати стандарт освітньої та наукової діяльності в цілому. Порушення правил академічної доброчесності не повинні негативно впливати на репутацію Університету й зменшувати цінність освітніх та наукових ступенів, що здобуваються в університеті.

Кодекс розроблено на підставі вимог чинного законодавства: на основі Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право та суміжні права», «Про запобігання корупції». При формуванні документу було використано нормативно-правову базу Кабінету Міністрів України, інформацію з міжнародних публікацій Ради Європи; враховано рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо впровадження етичних кодексів в українських ЗВО.

Метою даного Кодексу, в рамках навчального (освітнього) процесу та наукової діяльності, є популяризація принципів академічної доброчесності серед співробітників та здобувачів вищої освіти.

Основними принципами академічної доброчесності в освітньому процесі є:

Законність. У своїй діяльності дотримуватися Конституції України, законів та підзаконних актів.

Науковість. Об'єктивно висвітлювати наукові факти, поняття, наукові досягнення, ознайомлювати з науковими методами.

Чесність та порядність. Не допускати використання неправдивих тверджень.

Взаємна довіра. Вільний обмін ідеями та інформацією.

Ввічливість та толерантність. З повагою та доброзичливістю ставитися до інших, їхніх думок, поглядів, переконань.

Справедливість та об'єктивність. Неупереджене ставлення один до одного, об'єктивна оцінка результатів навчальної, дослідницької та трудової діяльності, неупереджено розглядати дискусійні питання, без особистих уподобань або вигоди.

Компетентність й професіоналізм. Передбачає наявність аналітичних здібностей, моральних якостей, внутрішньої культури, емоційного інтелекту, знання ділового етикету, високу організацію праці.

Добросовісність та відповідальність. Брати відповідальність за результати своєї діяльності, виконувати взяті на себе зобов'язання.

Партнерство та взаємодопомога. Сприйняття всіх учасників освітнього процесу як рівноправних сторін.

Безпека та добробут. Діяльність учасників освітнього процесу не повинна приводити до виникнення загроз їхньому життю, здоров'ю та майну Університету.

Соціальна справедливість та рівність. Рівний доступ до освіти незалежно від раси, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, політичних, релігійних переконань, етнічного, соціального походження, стану здоров'я.

Демократичне управління. Управління системою вищої освіти та Університетом повинні здійснюватися із залученням усіх відповідних учасників освітнього процесу при етичному виконанні керівництвом університету своїх повноважень на всіх ланках.

Якісна освіта. Самовдосконалення та вдосконалення системи освіти. Усі учасники академічного процесу підтримують ідею найвищої можливої якості

освіти, докладаючи максимум зусиль до постійного вдосконалення освітньої системи, у тому числі через власний професійний розвиток.

2. Основні поняття та їх визначення

Автор – фізична особа, результатом творчої праці якої є представлений твір (ст.1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються в університеті на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації (ст.1 ЗУ “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556 – VII).

Твір – результат наукової чи навчально-методичної діяльності автора (співавторів) поданий в Університет на паперових носіях або в електронному вигляді, оприлюднений у мережі Інтернет чи на офіційному сайті університету у формі монографії, підручника, навчального посібника, статті, тез, препринта, автореферату і рукопису дисертації (дисертаційної роботи), дипломної роботи, курсової роботи чи проекту, реферату, есе, контрольної роботи, тощо.

Оприлюднення твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо (ст.1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст.50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Плагіат академічний – навмисне відтворення частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження, або відтворення під своїм іменем оприлюднених творів чи інших результатів інтелектуальної праці створених іншими особами без відповідного посилання. (ст.69 ЗУ “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556 – VII).

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні. (ст.1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792 – XII).

Показник оригінальності твору – коефіцієнт подібності, виражений у відсотках, який відображає рівень запозичень у документі та визначає співвідношення кількості виділених слів до загальної кількості слів у документі.

3. Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

об'єктивне та неупереджене оцінювання знань та вмінь студентів (здобувачів вищої освіти);

дотримання правил посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, написання методичних матеріалів, наукових робіт тощо;

здійснення контролю за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

інформування здобувачів вищої освіти об основних критеріях виявлення плагіату та відповідальності за його використання;

проведення заходів серед студентів із запобігання випадків плагіату.

надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти передбачає:

використання у навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірених та достовірних джерел інформації та правильно посилатися на них;

дотримання правил посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, написання методичних матеріалів, наукових робіт тощо.

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- *самоплагіат* – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- *фабрикація* – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- *списування* – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- *обман* – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;;

- *хабарництво* – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пілг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі, отримання плати за поселення до гуртожитків, дозволу на використання матеріально-технічної бази Університету (якщо це не передбачає перелік платних послуг);

- *необ'єктивне оцінювання* – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

- *залучення підставних осіб* до списку авторів наукової (творчої) або навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань;

- *примусові благодійні внески та примусова праця* – примус учасників академічного процесу сплачувати гроші або виконувати певну працю під загрозою зумисно завдати шкоди інтересам та правам здобувача освіти у навчанні чи інших питаннях.

- *виникнення ситуацій, які спричинили конфлікт інтересів* – реальна та потенціальна суперечність між особистими, майновими, немайновими інтересами самої особи чи близьких до неї осіб та її повноваженнями, присутність якої може вплинути на об'єктивність прийняття рішень, а також на вчинення або не вчинення дій під час виконання наданих їй повноважень;

- *перевищення повноважень* – використання службового становища, родинних зв'язків для отримання переваг у навчальній, науковій чи адміністративній сфері.

За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;

відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);

позбавлення академічної стипендії;

позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що затверджені (погоджені) Вченою радою університету та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності.

Кожна особа, стосовно якої встановлено факт щодо порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;

- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;

- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;

- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

Форми та види академічної відповідальності закладів освіти визначаються спеціальними законами.

За дії (бездіяльність), що визнані порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законом.

4.Етичні норми освітньо-наукової діяльності

Порушенням етичних норм освітньо-наукової діяльності є:

академічна фальсифікація та фабрикація, публікація вигаданих результатів досліджень;

приписування результатів колективної діяльності одній або окремим особам без узгодження з іншими учасниками авторського колективу або внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці, які не брали участь у створенні наукового продукту;

оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результат власного дослідження;

надання завідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої (наукової) діяльності чи організації освітнього процесу, у тому числі при заповненні анкети для формування рейтингу науково-педагогічних працівників;

використання запозичених текстів у письмових роботах без зазначення всіх джерел запозичень;

використання у власному творі чужих матеріалів, у тому числі з мережі Інтернет, без належних посилань;

цитування матеріалу, створеного іншою особою, як опублікованого, так і ні, без належного дотримання правил цитування;

представлення в якості власного твору (есе, курсової роботи, дипломного проекту, тез статті, лабораторної роботи тощо) матеріалу, що був отриманий з Інтернету або від третіх осіб;

посилання на джерела, які не використовувалися в роботі;

повторне використання раніше виконаної іншою особою письмової роботи;

повторна публікація своїх наукових результатів;

перекладання чужих (або своїх) текстів з однієї мови на іншу.

5. Прикінцеві положення

Члени університетської громади зобов'язані знати «Кодекс академічної доброчесності Харківського національного медичного університету».

Факт ознайомлення учасників академічного процесу з текстом Кодексу та їх зобов'язаннями щодо його дотримання реалізується шляхом включення основних положень цього документу до трудових договорів працівників Університету, а також до договорів (контрактів) між Університетом та здобувачами освіти.

Всі зміни та доповнення до даного Кодексу розглядаються та затверджуються на засіданні Вченої ради ХНМУ, після чого наказом ректора університету затверджується нова редакція «Кодексу академічної доброчесності Харківського національного медичного університету».

При затвердженні нової редакції Кодексу попередня втрачає чинність.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.

Базова

1. Абрамова Г. С. Психологія в медицині: Учеб. пособие / Г.С. Абрамова, Ю.А. Юдчиц. — М.: ЛПА «Кафедра-М», 1998. — 272 с.
2. Вайзман Н. П. Реабилітаційна педагогіка. — М.: Аграф, 1996. — 160 с.
3. Вороненко Ю. В. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / Ю. В. Вороненко, Л. О. Прус, А. П. Чуйко. — К.: Здоров'я, 2002. — 358 с.
4. Гладун З. С. Державне управління в галузі охорони здоров'я. — Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. — 312 с.

5. Журавлева И. В. Здоровье подростков: Социологический анализ. — М.: Ин-т социологии РАН, 2002. — 240 с.
6. Здоровье, 21 — здоровье для всех в 21 столетии / Здоровье для всех. — № 6. — Европ. сер.
7. Ивашкевич Г. А. Преступление без наказания: Проблемы пересадки органов и тканей. — Львов: Край, 1995. — 106 с.
8. Колбанов В. В. Валеология: основные понятия, термины и определения. — СПб.: ДЕАН, 2001. — 256 с.
9. Кургузов В. Т. Социально-медицинские аспекты работы с населением групп риска. — М.: Хризостом, 2000. — 152 с.
10. Леннер-Аксельсон Б., Тюлефорс И. Психосоциальная помощь населению: Пер. со швед. — М., 1995.
11. Маликов Н. В. Адаптация: проблемы, гипотезы, эксперименты: Моногр. — Запорожье, 2001. — 359 с.
12. Мартыненко А. В. Медико-социальная работа. — М.: Наука, 1999. — 240 с.
13. Методика оцінки якості життя Всесвітньої організації охорони здоров'я: українська версія / За ред. С. В. Пхіденко. — Дніпропетровськ, 2001. — 599 с.
14. Никифоров Г. С. Психология здоровья: Учеб. пособие. — СПб.: Речь, 2002. — 256 с.
15. Панкратов В. Н. Саморегуляция психического здоровья: Практ. рук. — М.: Изд_во Ин_та психотерапии, 2001.
16. Програмні тестові питання з соціальної медицини та організації охорони здоров'я / За ред. Ю. В. Вороненка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. — 316 с.
17. Савчак В. Хвороби шкіри. Хвороби, що передаються статевим шляхом: Підручник / В. Савчак, С. Галникіна. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. — 508 с.
18. Социальная работа в учреждениях здравоохранения. — М., 1992.
19. Социально-психологические и медицинские аспекты жестокости // Информ. науч. жур. / Под ред. И. Фоминой. — 2001. — № 1. — 123 с.
20. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За заг. ред. Ю. В. Вороненька, В. Ф. Москаленка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 680 с.
21. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я: Підручник / За ред. Ю. В. Вороненька. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. — 332 с.
22. Стандартные правила ООН — “Обеспечение равных возможностей для инвалидов ООН, 1994 г.”.
23. Ткачук В. Г. Медико-социальные основы здоровья: Конспект лекций. — К.: МАУП, 1999. — 72 с.
24. Требования биоэтики: Медицина между надеждой и опасениями: Сб. ст. — К.: Сфера, 1999. — 248 с.
25. Уильям Коллиндж. Альтернативная медицина. — М., 1997. - 415 с.
26. Українські медичні вісті. — 1997. — Вип. № 2–3 (57–58); Т. 1. — 120 с.
27. Черносветов Е. В. Прикладные методы социальной медицины: Учеб. пособие для студ. вузов. — М.: ВЛАДОСПРЕСС, 2002. — 256 с.

1. Всемирная программа действий в отношении инвалидов, принятая Генеральной Ассамблеей в ее резолюции 37/52 от 3 декабря 1982 г.
2. Всеобщая декларация прав человека. ООН, 1948.
3. Грачев Л. К. Программа социальной работы с семьями, имеющими детей-инвалидов. — М., 1992.
4. Журавлева И. В. Отношение населения к здоровью. — М., 1993.
5. Задачи по достижению здоровья для всех: Европейская политика здравоохранения (пересмотр 1991 г.).
6. Зборовский Э. И., Гракович А. А. и др. Возможности оценки и снижения риска неинфекционных заболеваний. — Минск, 2000. — 171 с.
7. Здоровье, развитие, личность / Под ред. Г. Н. Сердюковской, Д. Н. Крилова, У. Кляйнпетер. — М.: Медицина, 1990. — 336 с.
8. Клинические основы дошкольной коррекционной педагогики и специальной психологии: Сб. программ нормат. курсов для вузов / Под ред. В. И. Селиверстова. — М.: ВЛАДОС, 1999. — 176 с.
9. Куинджи Н. Н. Валеология: Пути формирования здоровья школьников: Метод. пособие. — М.: Аспект-Пресс, 2001. — 139 с.
10. Куценко Г. И., Новиков Ю. В. Книга о здоровом образе жизни. — М., 1987.
11. Лисицын Ю. П. Здоровье населения и современные теории медицины. — М., 1982.
12. Лопухин Ю. М. О науке, творчестве и здоровье. — М., 1991.
13. Марков В. В. Основы здорового образа жизни и профилактика болезней: Учеб. пособие для студ. вузов. — М.: Академия, 2001. — 320 с.
14. Медведева Г. П. Этика социальной работы. — М.: Владос; МГСУ, 1999. — 205 с.
15. Медико-социальные проблемы юного материнства. — М., 1992.
16. Начинаем действовать: Книга для тех, кто хочет организовать группу самопомощи в области психического здоровья. — М., 1999. — 39 с.
17. Наше здоровье: Возрождение первичной медико_санитарной помощи. — 1999. — Вып. № 1. — 31 с.
18. Основы социально_медицинской работы: Учеб. пособие. — М.: ГАСБУ, 1998. — 256 с.
19. Основы социальной концепции русской православной церкви. — М., 2000. — 87 с.
20. Основы социальной работы: Учебник. — М., 1999. — 368 с.
21. Работа с голосами: от поражения к победе / Сост. Р. Колеман, М. Смит. — К., 1999. — 50 с.
22. Пекелис В. Твои возможности, человек. — М., 1975.
23. Права человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций. — К.: Сфера, 1998. — 121 с. — Сер. Врачи, пациенты, общество”.
24. Сборник научно_методических материалов для службы формирования здорового образа жизни. — М., 1991.
25. Сборник нормативных актов по вопросам социальной защиты населения, семьи и детства. — М., 1993.

26. Социальная работа: Словарь_справочник. — М.: Контур, 1998.
27. Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии. — М.: Прогресс, 1982. — 231 с.
28. Теория социальной работы / Под ред. Е. И. Холостовой. — М., 1998. — 332 с.
29. Тетерский С. В. Введение в социальную работу. — М.: Академ. проект, 2000. — 477 с.
30. Тщательно взвешенный прием лекарственных средств: Информация для психиатрических пациентов о лекарственных средствах, применяемых в психиатрии. — К.: Сфера, 1999. — 124 с.
31. Факты для жизни. — Нью_Йорк, 2002. — 153 с.
32. Фирсов М. В., Студенова Е. Г. Теория социальной работы. — М., 2000. — 431 с.
33. Чернобыльская атомная электростанция / Национальная атомная энергогенерирующая компания “Энергоатом”, 2000. — 17 с.
34. Черносвитов Е. В. Социальная медицина: Учеб. Пособие для студ. вузов. — М.: ВЛАДОС, 2000. — 304 с.
35. Чумаков Б. Н. Валеология: Курс лекций. — М., 2000. — 406 с.
36. Эрнст Кречмер. Строение тела и характер. — М.: Апрель пресс, 2001. — 341 с.
37. Юзеф Майк. Социальное учение католической церкви. — Рим; Люблин, 1994. — 480 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int
- Европейская база данных «Здоровье для всех» www.euro.who.int/ru/home
- Кохрейнівський центр доказової медицини www.cebm.net
- Кохрейнівська бібліотека www.cochrane.org
- Національна медична бібліотека США – MEDLINE
www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
- Канадський центр доказів в охороні здоров'я www.cche.net
- Центр контролю та профілактики захворювань www.cdc.gov
- Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua
- Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»:
<http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>
- Журнал British Medical Journal www.bmj.com
- Журнал Evidence-Based Medicine www.evidence-basedmedicine.com

8. ІНШЕ

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ:
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті: http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення здобувачами вищої освіти Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану: http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nac-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ: http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті: http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

Інклюзивна освіта:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

Академічна доброчесність:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk